Autor Guste Santini
Subota, 19 Travanj 2008 22:19

Prilikom predizborne kampanje za prvi mandat – 2003. godine - predsjednik Ivo Sanader navijestio je smanjenje poreza na dodanu vrijednost. Odustao je - što je bilo dobro. Sada kada mora ukinuti nultu stopu poreza na dodanu vrijednost pojavljuju se interpretaciji o razmišljanjima smanjenja opće stope poreza na dodanu vrijednost koja iznosi, kao što znamo, 22%

Na ovim sam se stranicama tada kao i sada suprostavio takvim razmišljanjima. Moji studenti nisu mogli položiti ispit ukoliko nisu znali objasniti zašto smanjenje porezne stope na PDV nije niti učinkovita ekonomska, odnosno, socijalna mjera.

Da objasnim. Učinit ću malu računicu da pokažem o čemu je riječ. Najprije valja reći da smanjenje neizravnih poreza nema učinaka na povećanje konkurentne sposobnosti gospodarstva. Istovremeno smanjenje izravnih poreza izravno povećava konkurentnu sposobnost hrvatskog gospodarstva (vrijedi za svako gospodarstvo). Porezi na potrošnju, slučaj poreza na dodanu vrijednost, su regresivni porezi jer više pogađaju građane s nižim dohocima.

Danas imamo 1.600 kuna neoporezivog dijela dohotka nakon čega iznos iznad minimalnog se oprezuje po stopi od 15% uvećano za 18% prireza što daje stopu od 17,7%.

Pretpostavimo da građanin ima neto osobni dohodak od 3.000 i da cjelokupni dohodak troši i da ne štedi.

Prema obračunu građanin plaća porez na 1.400 kuna po stopi od 17,7% (pored poreza od 15% plaća i prirez 18%).

Građanin svoj neto osobni dohodak troši plačajući 22% poreza na dodanu vrijednost; kupuje 2.459 kuna roba i usluga, jer je platio poreza na dodanu vrijednost u iznosu od 541. kunu.

Smanji li se porezna stopa PDV-a s 22 na 20% naš građanin će kupiti roba i usluga za 2.500 kuna, jer će platiti poreza na dodanu vrijednost 500 kuna.

On će prema tome platiti 41 kunu manje poreza temeljem 2% smanjenja porezne stope.

Pretpostavim da Vlada umjesto smanjenja stope na PDV poveća neoporezivi dio na 3000. Nadalje, pretpostavljamo, da se smanjenje poreza „prelijeva” u osobni dohodak, odnosno, što je isto, poslodavac ima jednake obveze prema zaposlenom radniku kao i prije povećanja neoporezivog dijela.

Naš građanin za 3.000 kuna dobit će 2.459 kuna roba i usluga i platit će 541. kunu poreza na dodanu vrijednost. Međutim, njegova je sada neto plaća veća za iznos poreza u iznosu od 301 kunu pa će za taj iznos dobiti dodatnih roba i usluga za 247 kuna i platiti će 54 kuna poreza. On će prema tome kupiti roba i usluga za 2.706 kuna i platiti će poreza na dodanu vrijednost za 595 kuna. Prema tome njegova će se plaća povećati na 3.301 kunu.

Usporedimo li potrošnju u slučaju povećanja neoporezivog dohotka na 3.000 i zadržavanja

postojećeg iznosa neoporezivog dohotka uz smanjenje porezne stope PDV-a s 22 na 20% imamo odnos potrošnje: 2.706 nasuprot 2.500 kuna. Drugim riječima, povećanje neoporezivog dijela ima povoljniji učinak za djelatnike s najnižim primanjima (dohodak od 3.000 kuna)za 206 kuna. Smanjenje stope PDV-a s 22 na 20% ima učinak od 41 kunu, pa, prema tome, povećanje neoporezivog djela rezultira povećanjem blagostanja od 165 kuna.

I to nije cijela priča.

Svaki porez ima, pored ostalih karakteristika, svoju socijalnu, ekonomsku i fiskalnu dimenziju. PDV kao regresivni porez socijalno je „loš" porezni oblik jer ne respektira poreznu snagu poreznog obveznika zato se on „integrira" s porezom na dohodak(neoporezivi dio). U ekonomskom pogledu za izvozno orijentirano gospodarstvo, uz isti fiskalni učinak, bolje je povećanje neizravnih nego izravnih poreza. Smanjenje izravnih poreza, kao što rekoh, poveća konkurentnu poziciju izvoznika.

Kako nemamo podatke za 2007. godine obračun smo izvršili temeljem podataka za 2006. godinu. Nalazi se bitno ne mjenjaju, a ako se mjenjaju tada je promjena u korist većeg značaja PDV-a u odnosu na porez na dohodak.

1/22 PDV-a iznosila je 1.588 milijuna kuna (34.932 milijuna poreza na dodanu vrijednost/22). Istovremeno su ukupni porezni prihodi poreza na dohodak iznosili u 2006. godini 3.460 milijuna kuna, što znači da 2% smanjenja porezne stope je jednako 92% ukupno ubranih poreza na dohodak.

Iz navedenog slijedi:
- povećanje neoporezivog dijela smanjilo bi manje od 92% poreznih prihoda na dohodak,
- radnici s najnižim primanjima imali bi veće blagostanje zbog povećanja neoporezivog dijela nego što to imaju smanjenjem porezne stope PDV-a od 22 na 20% (socijalna funkcija),
- država bi ubrala veće porezne prihode (fiskalna funkcija),
- izvoznici ne bi smanjili svoju konkurentnu sposobnost u izvozu, jer smanjenje izravnih poreza djeluje na stranu ponude a neizravni na stranu potražnje,
- i glede prisutne inflacije povećanje neoporezivog dohotka smanjuje pritisak na spiralu „cijene-nadnice".

U svome radu koji sam objavio prošle godine iznio sam upravo suprotan Prijedlog. On u svojoj osnovi polazi od gospodarstva (realne ekonomije) i za ovu temu bitno je naglasiti da se Prijedlog zalaže za povećanje stope PDV-a i podizanje neoporezivog dijela na 5.000 kuna.